

Критика має бути об'єктивною і незаангажованою

Минулого року вийшов у світ перший том тритомної Енциклопедії міжнародного права. Базовою установою цього видання є Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Енциклопедія є першим в Україні зводом знань у сфері міжнародного права. До підготовки першого тому було залучено кілька сотень авторів – головним чином провідних вітчизняних правознавців-міжнародників та практиків.

В цілому перший том даного видання одержав позитивну оцінку наукової громадськості. Але знайшлися і недоброзичливі критикани. Упереджений наїзд на перший том зробив колишній одіозний політик С. Головатий (газета «День» за 10 червня ц.р.).

Ми, звичайно, не проти конструктивної критики і у рамках прийнятої етики. Але у даному випадку ми бачимо інше. Пан Головатий виявив суб'єктивний підхід до оцінки першого тому Енциклопедії, називаючи напружену працю багатьох авторів – відомих в Україні теоретиків і практиків в галузі міжнародного права – «опусом», «академічно-енциклопедичною диверсією» тощо.

Ми категорично проти сентенції Головатого, що Енциклопедія має антиукраїнський характер і спрямована проти української державності. Це абсолютно не відповідає дійсності. У цьому легко переконатися, звернувши увагу на передмову до Енциклопедії, де визначена її мета. Тут говориться, зокрема, що в Енциклопедії «вміщено статті про міжнародні договори, конвенції, декларації та інші документи, учасником яких є Україна, або які становлять для неї інтерес; значну увагу приділено висвітленню міжнародно-правової діяльності України; істотне місце відведено історичним аспектам розвитку міжнародного права і участі України в цьому процесі, в тому числі висвітленню ролі незалежної України у формуванні світового правопорядку».

Звичайно, що в основу Енциклопедії покладена сучасна доктрина міжнародного права. Разом з тим Енциклопедія пронизана національною ідеєю України у контексті її міжнародно-правової діяльності.

Дивними також є навішувані Головатим авторам Енциклопедії ярлики типу відтворювачів путінської доктрини, «п'ятої колони» тощо. Справа у тому, що перший том Енциклопедії розпочав готуватися ще до початку відомих подій у Криму та на Південному Сході України. Тоді українські автори не мали навіть уявлення про характер самої путінської доктрини. З близько 600 енциклопедичних статей першого тому російськими авторами було написано менше 2 відсотків статей, та й то з непринципових питань міжнародного права. Тож про яку «п'яту колону» можна говорити серйозно?

Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України послідовно дотримується принципу об'єктивності у своїх наукових дослідженнях. В інститутських публікаціях, зокрема, неодноразово висловлювалася принципова позиція про те, що анексія Криму і агресія на Південному Сході України є грубим порушенням норм міжнародного і національного права з боку Росії. Зараз в Інституті досліджуються проблеми конституційної реформи, національного суверенітету України, забезпечення державної безпеки України, децентралізації місцевого самоврядування, ведеться тема «Політико-правові механізми формування національної ідентичності населення Донбасу» тощо.

Ці теоретичні напрацювання будуть використані у процесі підготовки наступних двох томів «Енциклопедії міжнародного права». Крім того, питанню місця і ролі України в системі міжнародного співробітництва і міжнародного права буде присвячена спеціальна стаття «Україна і міжнародне право».

Перший том Енциклопедії підготовлено в цілому на сучасному рівні знань та досягнень світової і вітчизняної міжнародно-правової думки. Є в ньому, звичайно, і певні недоліки. Але не в цьому річ. На сьогодні багато питань у галузі розвитку сучасного міжнародного права є складними і

дискусійними. Їх не вирішити брутальною лайкою чи нав'язуванням суспільству своїх сумнівних поглядів.

Історія все розставить на свої місця. Жаль тільки часу, втраченого на боротьбу з популістами в науці, які заради власного піару вдаються до різного роду перекручень.

 Ю.С. Шемшученко,
директор Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України,
академік НАН України